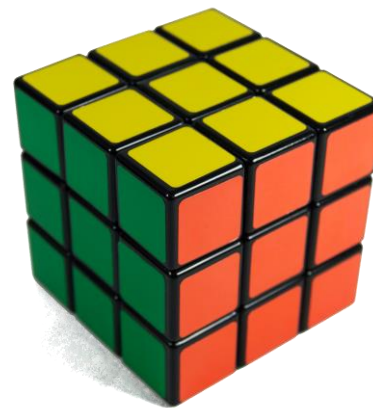

Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Έννοια και Μέσα Επίτευξης

«children must be taught how to think, not what to think»

Margaret Mead (1928, p. 246) -anthropologist

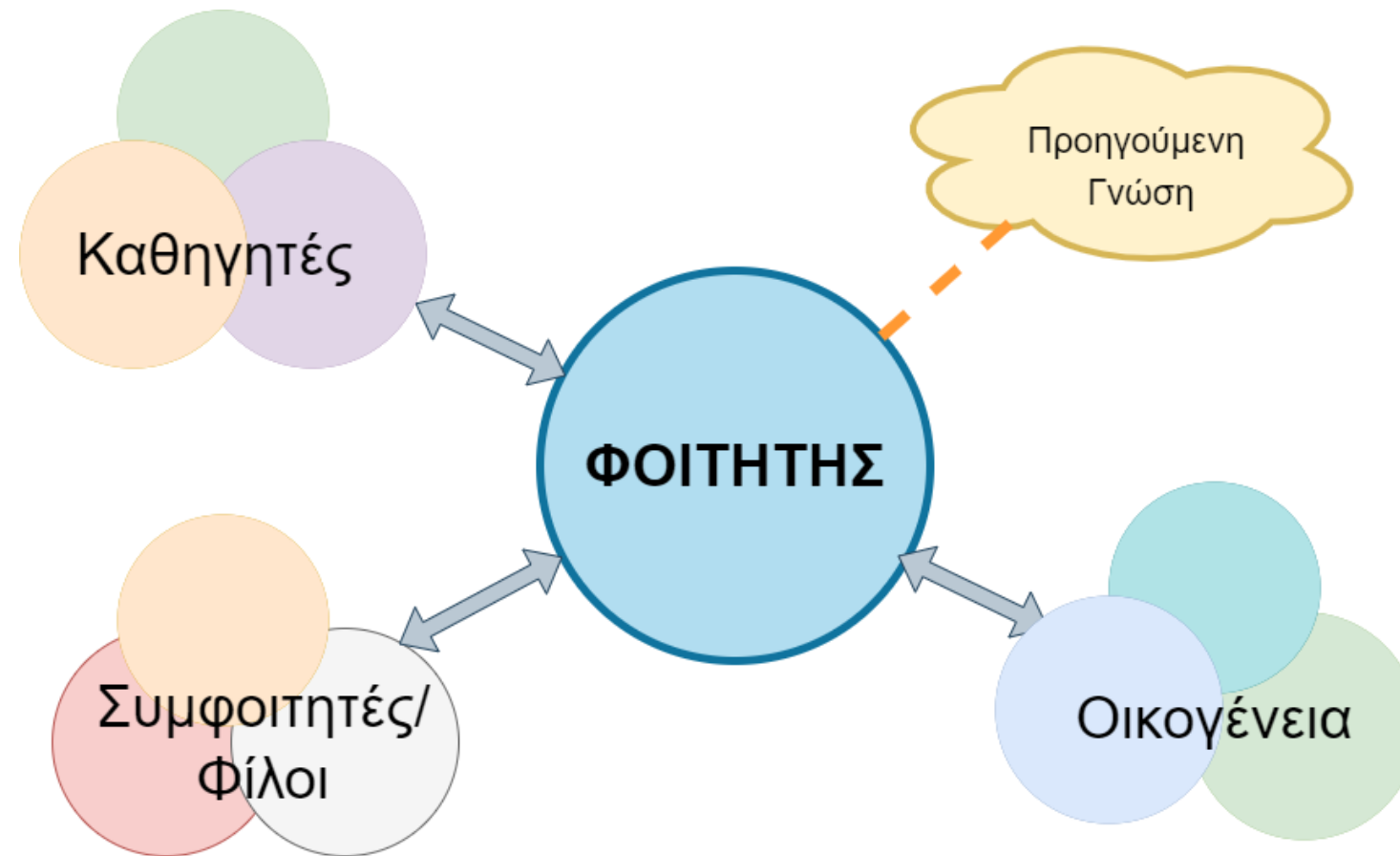
Μαθησιακοί Στόχοι

Με την ολοκλήρωση του Μαθήματος, ο εκπαιδευόμενος θα είναι σε θέση να:

- Γνωρίζει την έννοια και τις αρχές της φοιτητοκεντρικής μάθησης και διδασκαλίας
- Κατανοεί τις παιδαγωγικές μεθόδους που βασίζονται στην εποικοδομιστική μαθησιακή θεωρία
- Ξεχωρίζει τις μαθησιακές μεθόδους που μπορούν να εφαρμοστούν στα πλαίσια της φοιτητοκεντρικής μάθησης
- Κατανοεί τα οφέλη της εφαρμογής της φοιτητοκεντρικής μάθησης
- Γνωρίζει τους τρόπους που τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να εφαρμόσουν προσεγγίσεις φοιτητοκεντρικής μάθησης

Εισαγωγή

Φοιτητοκεντρική μάθηση σημαίνει ότι στο κέντρο είναι ο **φοιτητής** και τριγύρω το υπόλοιπο περιβάλλον

Η Παραδοσιακή Μάθηση

Δασκαλοκεντρική Προσέγγιση

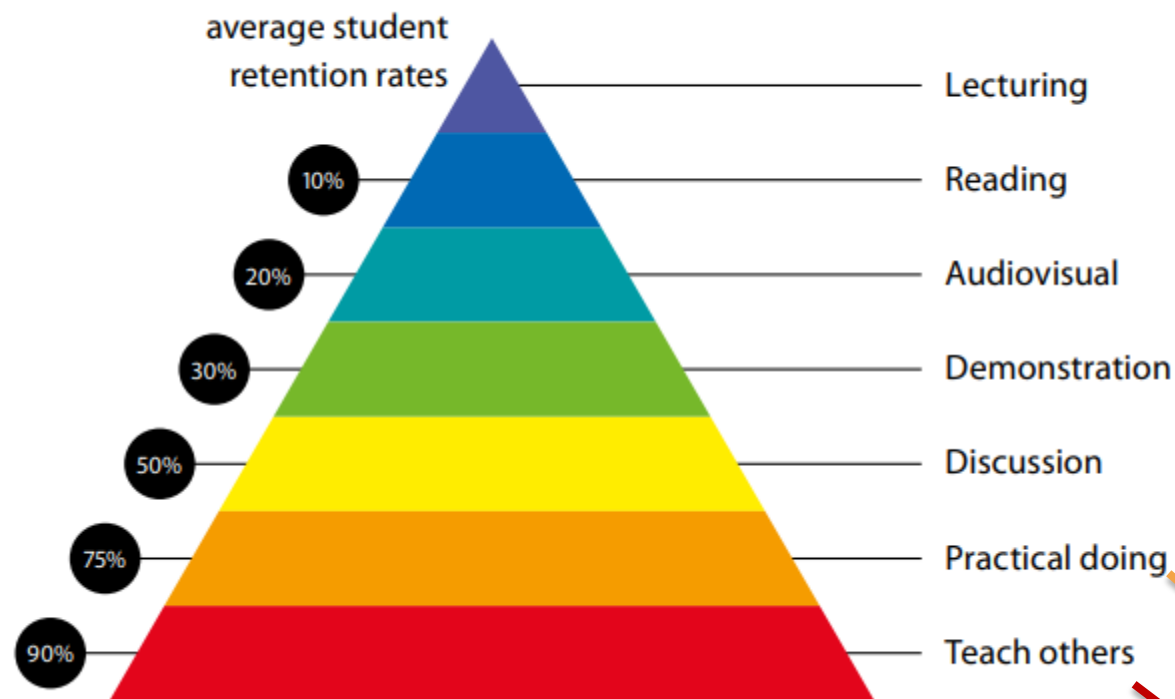
Στην παραδοσιακή δασκαλοκεντρική προσέγγιση (**Teacher centered**), οι εκπαιδευτές συνήθως αναλαμβάνουν τον πλήρη έλεγχο της τάξης. Υπάρχει μονομερής ροή πληροφοριών και διδασκαλίας. Ο εκπαιδευτής είναι ο 'ειδικός' του γνωστικού πεδίου, και μεταφέρει τις γνώσεις στους μαθητές του, οι οποίοι είναι συνήθως παθητικοί δέκτες.

Οι μαθητές συνήθως μαθαίνουν μέσα από διαλέξεις και υλικό μελέτης.

Με την παραδοσιακή **όμως** μάθηση και διδασκαλίας οι μαθητές τείνουν να χάνουν τη συγκέντρωσή τους και το ενεργό ενδιαφέρον τους. Αυτό συνεπάγεται πολλές φορές και τη μείωση μαθησιακής απόδοσης.

Η Πυραμίδα της Μάθησης

Learning Pyramid

Source: National Training Laboratories, Bethel, Maine

Έρευνες ,οι οποίες έγιναν στο αμερικανικό ινστιτούτο εκμάθησης στο Μειν των Η.Π.Α., έδειξαν ότι ο άνθρωπος μπορεί να μάθει και να κατανοήσει με επτά διαφορετικές μεθόδους. Έτσι ανέπτυξαν την “πυραμίδα μάθησης”, με βάση την αποτελεσματικότητα της κάθε μεθόδου εκμάθησης

Όπως φαίνεται στην πυραμίδα της μάθησης, οι παραδοσιακές διαλέξεις (Lecturing) και η Ανάγνωση της ύλης (Reading) πετυχαίνουν τα χαμηλότερα ποσοστά ουσιαστικής μάθησης.

Πηγή: ESU (The European Students' Union)

Η πρακτική-βιωματική άσκηση, είναι μια από τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους εκμάθησης.

Τα άτομα που είναι ικανά να διδάξουν σε άλλους, είναι σε θέση να διατηρήσουν το 90% των πληροφοριών.

Βιωματική Μάθηση

μία μαθητοκεντρική τεχνική

I hear and I forget, I see and I remember, I do and I understand. ~ Confucius, 450 BC

Tell me and I forget, Teach me and I remember, Involve me and I will learn. ~ Benjamin Franklin, 1750

There is an intimate and necessary relation between the process of actual experience and education. ~ John Dewey, 1938

Βιωματική Μάθηση

μία μαθητοκεντρική τεχνική

Η βιωματική μάθηση είναι μια φιλοσοφία και μεθοδολογία κατά την οποία οι εκπαιδευτικοί εμπλέκονται σκόπιμα με τους μαθητές σε άμεσες εμπειρίες και εστιασμένο προβληματισμό προκειμένου να αυξήσουν τις γνώσεις, να αναπτύξουν δεξιότητες και να αποσαφηνίσουν αξίες.

Η βιωματική μάθηση αναφέρεται επίσης ως μάθηση μέσω της δράσης, μάθηση μέσω της πράξης, μάθηση μέσω της εμπειρίας και μάθηση μέσω της ανακάλυψης και της εξερεύνησης.

Η βιωματική μέθοδος και εκπαίδευση έχει ως στόχο να φέρει τον μαθητή σε άμεση επαφή με το αντικείμενο μάθησης, μέσα από την έρευνα (project), την παρατήρηση (observation) αλλά και μέσα από πολλές διασκεδαστικές εξειδικευμένες δραστηριότητες

Η Ανάγκη για Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Οι σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας για για **πιο ενεργητικούς, δημιουργικούς και με κριτική σκέψη πολίτες**, καθώς και διακήρυξη της Μπολόνια (1999), η οποία τόνιζε την ανάγκη αναδιαρθρώσεων στην Ανώτατη Εκπαίδευση, οδήγησαν σταδιακά στην υιοθέτηση της φοιτητοκεντρικής προσέγγισης από τα Πανεπιστήμια.

Πηγή: OECD

Στο δρόμο για τη Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις του πρώτου μισού του 20ου αιώνα, συμπεριλαμβανομένης της Προοδευτικής Εκπαίδευσης και των επιρροών των ψυχολόγων της εποχής, οδήγησαν μερικούς εκπαιδευτικούς να αναθεωρήσουν τις παραδοσιακές προσεγγίσεις μάθησης και διδασκαλίας.

Στοχαστές όπως ο John Theodoridou Syrma, Dewey, ο Jean Piaget, Carl Rogers και ο Lev Vygotsky μελέτησαν τον τρόπο μάθησης των παιδιών, θέτοντας έτσι τα θεμέλια για τη μαθητοκεντρική μάθηση.

Η έννοια της μάθησης αυτής προέκυψε και από τις μελέτες του Γερμανού παιδαγωγού Friedrich Fröbel, υποστηρίζοντας ότι οι εκπαιδευτικοί δεν πρέπει να παρεμβαίνουν στη διαδικασία ωρίμανσης των μαθητών αλλά να τους **καθοδηγούν** σε αυτήν.

Στο δρόμο για τη Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Η ουσία λοιπόν της μαθητοκεντρικής παιδαγωγικής είναι ότι οι εκπαιδευτές δεν είναι πάροχοι γνώσεων, αλλά **διευκολυντές** της μάθησης.

Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός αποτελεσματικού μαθησιακού περιβάλλοντος.

Οι εκπαιδευτές μαθαίνουν και υιοθετούν τις βέλτιστες πρακτικές από ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που είναι ιδανικές για την εκπλήρωση των αναγκών και των προσδοκιών των μαθητών.

Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Η βασική αρχή της φοιτητοκεντρικής μάθησης είναι να δίνεται στους εκπαιδευόμενους ο έλεγχος τόσο του περιεχομένου του μαθήματος όσο και της μεθόδου μάθησης, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος από τους εκπαιδευτικούς (δασκαλοκεντρική μάθηση) στους μαθητές.

Ενεργή εμπλοκή των φοιτητών στην εκπαιδευτική διαδικασία

Διαλογική σχέση των φοιτητών με τους εκπαιδευτικούς.

Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Η φοιτητοκεντρική μάθηση και διδασκαλία παίζει σημαντικό ρόλο στην **ενίσχυση των κινήτρων των φοιτητών**, στην **αυτοαξιολόγηση** και στην **ενεργή συμμετοχή** τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Αυτή συνεπάγεται τη συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής των προγραμμάτων σπουδών και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων τους.

Βασικές Αρχές της Φοιτητοκεντρικής Μάθησης

Η εφαρμογή της φοιτητοκεντρικής μάθησης και διδασκαλίας μεταξύ άλλων:

- σέβεται τη **διαφορετικότητα** των φοιτητών και φροντίζει τις ποικίλες ανάγκες τους, υιοθετώντας ευέλικτες μαθησιακές κατευθύνσεις
- μελετά και χρησιμοποιεί **διαφορετικούς τρόπους παράδοσης**, ανάλογα με την περίπτωση
- χρησιμοποιεί **ποικιλία παιδαγωγικών μεθόδων** με ευέλικτο τρόπο
- **αξιολογεί τακτικά τους τρόπους παράδοσης** και εφαρμογής παιδαγωγικών μεθόδων και επεμβαίνει ρυθμιστικά για τη βελτίωσή τους
- αξιολογεί τακτικά την ποιότητα και αποτελεσματικότητα του διδακτικού έργου, όπως τεκμηριώνεται ιδίως από την αξιολόγησή του από τους φοιτητές
- ενισχύει την **αίσθηση αυτονομίας** του φοιτητή, ενώ, παράλληλα, εξασφαλίζει την επαρκή καθοδήγηση και την υποστήριξή του από τον καθηγητή
- προωθεί τον **αμοιβαίο σεβασμό στη σχέση φοιτητή – καθηγητή**
- εφαρμόζει διαδικασίες για τη **διαχείριση των φοιτητικών παραπόνων**

Οι Ρίζες της Φοιτητοκεντρικής Μάθησης

Η φοιτητοκεντρική μάθηση βασίζεται στον **εποικοδομισμό (constructivism)**, ως μια θεωρία μάθησης, ο οποίος υποστηρίζει ότι οι εκπαιδευόμενοι οικοδομούν και επανοικοδομούν τη γνώση προκειμένου να μάθουν αποτελεσματικά, με τη γνώση να επιτυγχάνεται πιο αποτελεσματικά όταν αποτελεί μέρος μιας δραστηριότητας.

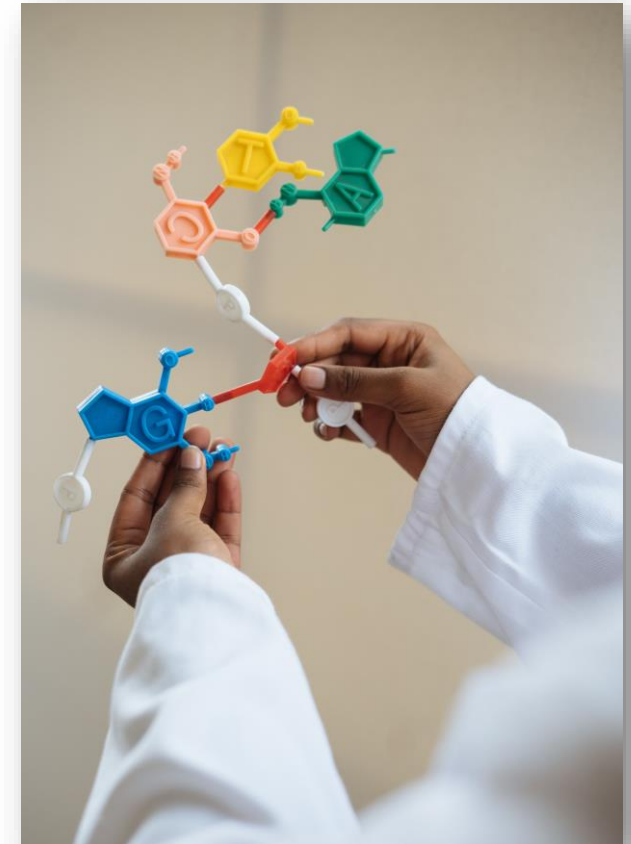
Δηλαδή, οι εκπαιδευόμενοι μέσω των εμπειριών τους οικοδομούν σταδιακά τη γνώση.

Εποικοδομισμός

Ο όρος εποικοδομισμός (constructivism) προέρχεται από την αγγλική λέξη construction, δηλαδή κατασκεύασμα, κατασκευή, οικοδόμημα. Σύμφωνα με τους εποικοδομιστές, η γνώση, ως προσωπικό κατασκεύασμα, δεν μπορεί να είναι αντικειμενική, αλλά ατομικά και κοινωνικά προσδιορισμένη.

Οι εποικοδομιστές βλέπουν την μάθηση ως ενεργό διαδικασία στην οποία οι μαθητές/τριες κατασκευάζουν ενεργά τη γνώση δεδομένου ότι προσπαθούν να κατανοήσουν τον κόσμο που τους περιβάλλει.

Εποικοδομισμός

Traditional

VS

Constructivism

Ο εποικοδομισμός είναι μια θεωρία μάθησης που υποστηρίζει ότι κάθε μαθητής κατασκευάζει τη δική του γνώση και διαδικασία μάθησης

Εποικοδομισμός

Ο εποικοδομισμός είναι μια ιδιαίτερα σημαντική **θεωρία μάθησης**, με ευρύτατες επιπτώσεις στην εκπαίδευση και στη σχεδίαση εκπαιδευτικού λογισμικού.

Οι προτάσεις των εποικοδομιστών για ενεργό μάθηση μέσω διάδρασης και επίλυσης «αυθεντικών» προβλημάτων έδωσε το έναυσμα για την κατανόηση του εκπαιδευτικού λογισμικού ως γνωστικού εργαλείου με τη μορφή κυρίως περιβαλλόντων προσομοίωσης, μικρόκοσμων και μοντελοποίησης.

Ταυτόχρονα αναπτύχθηκαν παιδαγωγικές ιδέες για τη **μάθηση μέσω ανακάλυψης και διερεύνησης**.

Εποικοδομισμός

Η ουσία της εποικοδομιστικής θεωρίας είναι η ιδέα ότι οι εκπαιδευόμενοι **πρέπει να ανακαλύψουν από μόνοι τους** και να μετασχηματίσουν τη σύνθετη πληροφορία, αν θέλουν να την κάνουν δική τους.

Βασικό στοιχείο του εποικοδομισμού, είναι το γεγονός ότι λαμβάνει υπόψη και αξιοποιεί **τις προϋπάρχουσες γνώσεις** ή ιδέες των εκπαιδευομένων.

(Leinhardt, 1992)

Εποικοδομισμός

Οι εποικοδομιστές έχουν τις ακόλουθες απόψεις:

1. Ο νους είναι η εσωτερική αντιπροσώπευση της εξωτερικής πραγματικότητας
2. Η γνώση εγκαθίσταται στο νου, σαν αποτέλεσμα μάθησης από την προσωπική ερμηνεία του κόσμου
3. Η σκέψη στηρίζεται στην αντίληψη και τη σωματική εμπειρία(άσκηση)
4. Η έννοια κατασκευάζεται εσωτερικά και αναπτύσσεται με βάση την εμπειρία
5. Η κατανόηση της έννοιας απαιτεί την κατανόηση του όλου και του μέρους της
6. Η μάθηση είναι η αναζήτηση του νοήματος των εννοιών

Εποικοδομισμός

Συνοπτικά:

Κατά τους εποικοδομιστές η μάθηση είναι μια ενεργός (active) διαδικασία προσωπικής οικοδόμησης νοήματος (construction of meaning) μέσω εμπειριών. Κάθε μαθητής οικοδομεί τη δική του κατανόηση και γνώση για τον κόσμο, και αυτή η κατανόηση οδηγεί και σε καινοτόμες θεωρήσεις για τον ρόλο του δασκάλου.

Ο **δάσκαλος** δεν είναι πλέον ο πάροχος της μίας και μοναδικής αληθινής γνώσης αλλά κυρίως ένας **«διευκολυντής» (facilitator)** με βασικό καθήκον τη δημιουργία συνθηκών μάθησης που ευνοούν την ενεργό εμπλοκή και παραγωγική αλληλεπίδραση των μαθητών.

Έτσι, η πρόταση για ενεργό μάθηση καθοδηγεί τη σχεδίαση δραστηριοτήτων μάθησης όπως: **συνεργατική επίλυση προβλημάτων, ανάπτυξη έργων, παιχνίδια μάθησης, δραστηριότητες ανακάλυψης/διερεύνησης γνώσης κ.λπ.**, όπου πάντοτε ο γενικός στόχος είναι η ενεργός εμπλοκή των μαθητών στην οικοδόμηση γνώσης.

Εποικοδομισμός

Επίλυση αυθεντικών/ρεαλιστικών προβλημάτων (authentic/realistic problems):

Ο εποικοδομισμός προτείνει πως ο μαθητής οικοδομεί χρήσιμα και σημαντικά νοήματα (γνώσεις) όταν έχει την ευκαιρία να διαδράσει με το περιβάλλον (φυσικό και κοινωνικό), προσπαθώντας να βρει λύσεις σε αυθεντικά προβλήματα.

Ο όρος «αυθεντικά» (ή ρεαλιστικά) προβλήματα αρχικά παραπέμπει στο είδος των σύνθετων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν πραγματικά οι άνθρωποι στην καθημερινότητά τους και όχι σε τεχνητά προβλήματα που κατασκευάστηκαν για να ασκήσουν απλώς τον μαθητή.

Ουσιαστικά, όμως, αυθεντικό είναι ένα πρόβλημα για τον μαθητή όταν έχει νόημα για τον ίδιο, καταλαβαίνει τη γενικότερη αξία επίλυσης του προβλήματος, και αναπτύσσει έτσι ισχυρό κίνητρο για να προχωρήσει προς τη λύση του.

Εποικοδομισμός

Μαθησιακή διάδραση (Learning interaction):

Κατά τον εποικοδομισμό, ο μαθητής μαθαίνει (οικοδομεί νέα γνώση) καθώς διαδρά (interact) με το περιβάλλον.

Μαθησιακή διάδραση ονομάζουμε κάθε ανταλλαγή πληροφορίας μεταξύ του μαθητή και του φυσικού ή κοινωνικού περιβάλλοντός του, η οποία ενεργοποιεί γνωστικές διεργασίες που υποστηρίζουν την οικοδόμηση γνώσης.

Σε πολλές περιπτώσεις, η διάδραση αυτή μπορεί να υλοποιηθεί μέσα στο συνηθισμένο φυσικό περιβάλλον, π.χ. μαθητές που μαθαίνουν αναπτύσσοντας ένα έργο στο πεδίο της βιολογίας ή οικολογίας κ.λπ. Σε άλλες περιπτώσεις αυτό είναι δύσκολο ή ακόμα και επικίνδυνο, π.χ. όταν η εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει εκτέλεση επικίνδυνων πειραμάτων

Εποικοδομισμός

Συνεργασία (Collaboration):

Η κλασική εκδοχή του δομικού (structural) ή γνωσιακού (cognitive) ή κλασικού εποικοδομισμού (δηλ. κυρίως οι απόψεις με ρίζες στο έργο του Piaget) εστιάζει ισχυρά στους ψυχολογικούς μηχανισμούς σχετικά με τη νοητική ωρίμανση του ατόμου και την οικοδόμηση γνώσης, ενώ δεν περιλαμβάνει στο πλαίσιο ανάλυσης τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις (social interactions).

Σήμερα, η πρόταση για συνεργασία κατά τη μάθηση υλοποιείται στην πράξη με τη μέθοδο της **ομαδο-συνεργατικής μάθησης** και τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων για την υποστήριξή της.

Εποικοδομισμός

Συνεργασία (Collaboration):

Η κλασική εκδοχή του δομικού (structural) ή γνωσιακού (cognitive) ή κλασικού εποικοδομισμού (δηλ. κυρίως οι απόψεις με ρίζες στο έργο του Piaget) εστιάζει ισχυρά στους ψυχολογικούς μηχανισμούς σχετικά με τη νοητική ωρίμανση του ατόμου και την οικοδόμηση γνώσης, ενώ δεν περιλαμβάνει στο πλαίσιο ανάλυσης τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις (social interactions).

Σήμερα, η πρόταση για συνεργασία κατά τη μάθηση υλοποιείται στην πράξη με τη μέθοδο της **ομαδο-συνεργατικής μάθησης** και τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων για την υποστήριξή της.

Εφαρμόζοντας Φοιτητοκεντρικές Προσεγγίσεις

Η μαθητο/φοιτητοκεντρική μάθηση έχει αλλάξει τους ρόλους, τις σχέσεις και τα επίπεδα συμμετοχής τόσο των μαθητών όσο και των εκπαιδευτών.

Οι διδάσκοντες παίζουν το ρόλο του διευκολυντή ενός ευρέος φάσματος μαθησιακών εμπειριών, ενώ οι εκπαιδευόμενοι αναλαμβάνουν μεγαλύτερη ευθύνη για τα μαθησιακά τους αποτελέσματα.

Δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη μιας βαθύτερης κατανόησης των θεμάτων, στην απόκτηση γνώσης σχετικά με την απόδοση μέσω βρόχων ανατροφοδότησης και στην προώθηση μιας **ακαδημαϊκής κουλτούρας που είναι συνεργατική και υποστηρικτική.**

Εφαρμόζοντας Φοιτητοκεντρικές Προσεγγίσεις

Η υιοθέτηση της φοιτητοκεντρικής προσέγγισης είναι αναγκαία, προκειμένου τα ιδρύματα και το ακαδημαϊκά μέλη να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τη διαφορετικότητα των φοιτητών και να διευκολύνουν την προσβασιμότητα και τη συμμετοχή τους στη διαδικασία της μάθησης (ESU, 2010).

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν την ευθύνη να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να αναλαμβάνουν κινδύνους για μάθηση και ανάπτυξη.

Οι φοιτητές θα πρέπει να μπορούν να απολαμβάνουν τη διαδικασία της μάθησης και η συμμετοχή θα πρέπει να είναι εθελοντική.

Οι φοιτητοκεντρικές πρακτικές περιλαμβάνουν τους φοιτητές στη διαδικασία σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης. Επιπλέον, οι διδάσκοντες 'επιτρέπουν' και παροτρύνουν τους μαθητές να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Μέθοδοι Φοιτητοκεντρικής Μάθησης

- ✓ **Ενεργητική μάθηση**, κατά την οποία οι μαθητές λύνουν προβλήματα, απαντούν σε ερωτήσεις, διατυπώνουν δικές τους ερωτήσεις, συζητούν, εξηγούν, αντιπαρατίθενται ή κάνουν καταιγισμό ιδεών κατά τη διάρκεια της τάξης.
- ✓ **Συνεργατική μάθηση**, κατά την οποία οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες σε προβλήματα και έργα υπό συνθήκες που εξασφαλίζουν τόσο τη θετική αλληλεξάρτηση όσο και την ατομική υπευθυνότητα
- ✓ **Επαγωγική διδασκαλία και μάθηση**, κατά την οποία οι μαθητές αντιμετωπίζουν πρώτα προκλήσεις. Οι επαγωγικές μέθοδοι περιλαμβάνουν τη μάθηση με βάση τη διερεύνηση (inquiry-based learning), τη διδασκαλία με βάση την περίπτωση (case-based instruction), τη μάθηση με βάση το πρόβλημα (problem-based learning), τη μάθηση με βάση το έργο (project-based learning), και τη μάθηση με βάση την ανακάλυψη (discovery learning).

Η Σημασία του Εκπαιδευτή στην Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Παρόλο που η έννοια της φοιτητοκεντρικής μάθησης περιλαμβάνει την τοποθέτηση των μαθητών στο επίκεντρο, αυτό δεν μειώνει σε καμία περίπτωση το ρόλο και τη σημασία των εκπαιδευτικών.

Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη των μεθόδων διδασκαλίας, της υποστήριξης των εκπαιδευτικών και της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς η ποιοτική διδασκαλία είναι απαραίτητη για μια ποιοτική μαθησιακή εμπειρία για όλους τους μαθητές.

Η βελτίωση της διδασκαλίας θα πρέπει να βασίζεται στις ανάγκες των μαθητών, οι οποίες αξιολογούνται καλύτερα μέσω της αξιολόγησης των καθηγητών και των μαθημάτων.

Η ανατροφοδότηση των φοιτητών πρέπει να χρησιμοποιείται ενεργά στην ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών, των μαθησιακών αποτελεσμάτων και των διαδικασιών αξιολόγησης.

Η Σημασία του Εκπαιδευτή στην Φοιτητοκεντρική Μάθηση

Η συμμετοχή και η εκπροσώπηση των φοιτητών στη διακυβέρνηση, η θεώρηση των φοιτητών ως ισότιμων εταίρων, ως μέρος της ακαδημαϊκής κοινότητας και συμπαραγωγών της γνώσης, είναι απαραίτητη για την ανάθεση στους φοιτητές της κυριότητας και της ευθύνης για τη μάθησή τους.

Τα Οφέλη για τους Φοιτητές

- **Οι φοιτητές είναι αναπόσπαστο μέρος της ακαδημαϊκής κοινότητας**
- **Μεγαλύτερο ενδιαφέρον, κίνητρο και αφοσίωση στο μάθημα**

Όταν ο φοιτητής τίθεται στο επίκεντρο του μαθήματος, η στάση του απέναντι στη μάθηση βελτιώνεται σημαντικά, καθώς η μαθησιακή διαδικασία διαμορφώνεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τον ίδιο. Επίσης, η συνεργασία και το αίσθημα ότι οι απόψεις κάποιου εκτιμώνται, μπορεί να αυξήσει περαιτέρω την αλληλεπίδραση και την αφοσίωση των φοιτητών.
- **Απόκτηση/ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων**

Για παράδειγμα δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, κριτικής σκέψης, ευθύνης, ηγεσίας, αυτόνομης εργασίας, κλπ.
- **Δέουσα συνεκτίμηση των αναγκών των φοιτητών**

Αναπόφευκτα οι φοιτητές έχουν διαφορετικές ανάγκες. Μέσω της φοιτητοκεντρικής προσέγγισης τους δύνονται δυνατότητες να σπουδάσουν με ευέλικτο τρόπο, μέσω της χρήσης της μερικής φοίτησης, της εξ αποστάσεως μάθησης και ηλεκτρονικής μάθησης.

Πηγή: ESU (European Students' Union)

Τα Οφέλη για τους Εκπαιδευτές

- Πιο ενδιαφέρον ο ρόλος του εκπαιδευτικού (ως καθοδηγητή/διευκολυντή)
- Λύσεις για την αντιμετώπιση της μαζικοποίησης και της ποικιλομορφίας
- Θετικός αντίκτυπος στις συνθήκες εργασίας
- Συνεχής αυτοβελτίωση
- Αύξηση των κινήτρων και της αφοσίωσης των φοιτητών στο μάθημα
- Επαγγελματική ανάπτυξη για την ακαδημαϊκή κοινότητα

Εφαρμογή της Φοιτητοκεντρικής Προσέγγισης στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Checklist

Πηγή: ESU-Student-Centred Learning Toolkit for students, staff and higher education institutions

Checklist

1. Consultation with Students [Tick as Appropriate]		Yes	No
1.1	Are there transparent procedures in place for students to be able give feedback on the quality of the educational process?	☐	☐
1.2	Are students consulted on curriculum content?	☐	☐
1.3	Are students consulted on the teaching and evaluation methods used?	☐	☐
1.4	Are students involved in periodic programme quality reviews?	☐	☐
1.5	Are students involved as full and equal members in committees where issues relating to the student experience are discussed at all levels (e.g. department, faculty, university, etc.)?	☐	☐
1.6	Are straightforward procedures in place for students to appeal decisions regarding their academic attainment or progression?	☐	☐

2. ECTS (European Credit Transfer System) and Learning Outcomes [Tick as Appropriate]		Yes	No
2.1	Are students consulted when learning outcomes are designed?	☐	☐
2.2	Are student needs and the diversity of the relevant student group considered when designing learning outcomes?	☐	☐
2.3	Are students informed on the intended learning outcomes before they start a course or programme component?	☐	☐
2.4	Are ECTS credits used co-related with defined learning outcomes?	☐	☐
2.5	Are credits transferable between courses and institutions?	☐	☐
2.6	Are credits measured based on student workload, independent of contact hours?	☐	☐
2.7	Are students awarded credits for activities that help them attain intended learning outcomes if conducted outside the institution?	☐	☐
2.8	Does your institution refer its qualifications to a Qualifications Framework?	☐	☐

3. Quality Assurance [Tick as Appropriate]		Yes	No
3.1	Are both staff and students consulted during the institutional quality assurance process?	☐	☐
3.2	Are both representatives of teachers and students involved as full and equal members in the panels undertaking institutional quality assurance reviews?	☐	☐
3.3	Do institutional quality assurance reviews and guidelines take into account the overall elements of teaching and learning?	☐	☐
3.4	Do programme quality reviews take into account the use of learning outcomes?	☐	☐
3.5	Do programme quality reviews take into account the assessment methods used?	☐	☐
3.6	Do external quality assurance evaluations refer to the teaching and learning process?	☐	☐

4. Mobility, Recognition and Prior Learning [Tick as Appropriate]		Yes	No
4.1	Are study periods conducted by students in other institutions within various mobility schemes recognised by your institution?	☐	☐
4.2	Do incoming mobile students at your institution benefit from support in order to be able to cope with their new cultural and linguistic environment?	☐	☐
4.3	Are examples of good practice in teaching and learning that mobile staff come into contact with discussed and disseminated at the institutional level?	☐	☐
4.4	Is prior learning (in non-formal learning environments) recognised by your institution for the purpose of access into educational programmes?	☐	☐
4.5	Is the process of recognition easy?	☐	☐
4.6	Can recognition of prior learning be done without significant costs or bureaucracy?	☐	☐

5. The Social Dimension [Tick as Appropriate]		Yes	No
5.1	Are special support measures in place in order to help students from disadvantaged backgrounds?	☐	☐
5.2	Are learning paths flexible enough so as to permit combining work/family-life and studies?	☐	☐

6. Teaching and Learning Methods [Tick as Appropriate]		Yes	No
6.1	Does your institution use peer assessment and peer learning?	☐	☐
6.2	Does your institution have programmes for which it uses activity-based learning?	☐	☐
6.3	Is group-work used in the learning process within your institution?	☐	☐
6.4	Are extra-curricular activities of students accepted and recognised as an essential part of the learning experience?	☐	☐
6.5	Is the development of transversal skills by students one of the objectives of the learning process in your institution?	☐	☐

7. Student Assessment Methods [Tick as Appropriate]		Yes	No
7.1	Are the goals of the learning process agreed upon between teachers and students?	☐	☐
7.2	Are peer- and self-assessment used as a method in the student assessment process?	☐	☐
7.3	Are projects used in the assessment of students?	☐	☐
7.4	Are simulations of tasks and «real life» situations used in the assessment of students?	☐	☐

8. Learning Environment [Tick as Appropriate]		Yes	No
8.1	Do students have access to appropriate research and study facilities both on and off campus?	☐	☐
8.2	Is information technology used within the learning process?	☐	☐
8.3	Do librarians collaborate with teachers in order to enhance students' learning experience?	☐	☐
8.4	Does your institution contribute to promoting a national/regional culture of SCL?	☐	☐

9. Professional Academic Development [Tick as Appropriate]		Yes	No
9.1	Does your institution have any guidelines on teaching and learning?	☐	☐
9.2	Does your institution have a regular professional development programme for teaching staff?	☐	☐
9.3	If yes, does this programme include a constructive discussion on the application of teaching methods?	☐	☐
9.4	Does this programme use an SCL approach in providing training on the use of innovative teaching methods and student-centred curriculum development?	☐	☐

Διαβούλευση με τους Φοιτητές

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- Υπάρχουν θεσμοθετημένες διαφανείς διαδικασίες που επιτρέπουν στους φοιτητές/τριες να εκφράζουν τη γνώμη τους για την ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας;
- Το Τμήμα συμβουλευεται τους φοιτητές/τριες για το περιεχόμενο του ΠΣ;
- Το Τμήμα συμβουλευεται τους φοιτητές/τριες για τις μεθόδους διδασκαλίας και αξιολόγησης (εξέτασης) των μαθημάτων;
- Συμμετέχουν οι φοιτητές/τριες στις περιοδικές αναμορφώσεις του ΠΣ;
- Συμμετέχουν ισότιμα οι φοιτητές/τριες σε επιτροπές όπου συζητάται η εμπειρία των φοιτητών/τριών;
- Υπάρχουν θεσμοθετημένες ξεκάθαρες διαδικασίες που να επιτρέπουν στους φοιτητές/τριες να προσφύγουν εναντίον αποφάσεων που αφορούν την ακαδημαϊκή τους πορεία και πρόοδο;

ECTS & Μαθησιακά Αποτελέσματα

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- Ζητείται η άποψη των φοιτητών/τριών κατά τον σχεδιασμό των μαθησιακών αποτελεσμάτων;
- Λαμβάνονται υπόψη οι μαθησιακές ανάγκες και οι παράγοντες διαφορετικότητας των φοιτητών/τριών κατά τον σχεδιασμό των μαθησιακών αποτελεσμάτων;
- Ενημερώνονται οι φοιτητές/τριες για τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα πριν την έναρξη του κάθε μαθήματος;
- Τα επαγγελματικά προσόντα των φοιτητών/τριων είναι σύμφωνα με τα μαθησιακά αποτελέσματα του ΠΠΣ;
- Οι μονάδες ECTS συνδέονται με τα προκαθορισμένα μαθησιακά αποτελέσματα;
- Μπορούν οι μονάδες ECTS να μεταφερθούν από μάθημα σε μάθημα και από ίδρυμα σε ίδρυμα;
- Πιστώνονται με μονάδες ECTS οι φοιτητές/τριες που εμπλέκονται σε δραστηριότητες που βοηθούν την επίτευξη των αναμενομένων μαθησιακών αποτελεσμάτων, εάν οι δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα εκτός του ιδρύματος;
- Ο υπολογισμός των μονάδων ECTS γίνεται βάσει του φόρτου εργασίας των φοιτητών/τριών, ανεξάρτητα από τις ώρες διδασκαλίας;

3
Checklist

Διασφάλιση Ποιότητας

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- Ζητείται η γνώμη τόσο του (διδασκτικού) προσωπικού όσο και των φοιτητών/τριών κατά τη διαδικασία της διασφάλισης της ποιότητας του ιδρύματος;
- Συμμετέχουν οι εκπρόσωποι διδασκόντων και φοιτητών/τριών ως πλήρη και ισότιμα μέλη στις αρμόδιες επιτροπές που αναθεωρούν τη διασφάλιση της ποιότητας του ιδρύματος;
- Οι αναμορφώσεις του εγχειριδίου ποιότητας και οι κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας του Ιδρύματος λαμβάνουν υπόψη τα συνολικά στοιχεία που αφορούν στη διδασκαλία και τη μάθηση;
- Οι αναμορφώσεις των ΠΣ λαμβάνουν υπόψη την εφαρμογή των μαθησιακών αποτελεσμάτων;
- Οι αναμορφώσεις των ΠΣ λαμβάνουν υπόψη τις μεθόδους αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;
- Οι εξωτερικές αξιολογήσεις διασφάλισης ποιότητας λαμβάνουν υπόψη τη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης;

Σημείωση: Οι απαντήσεις διαμορφώνονται στο υλικό της ΜΟΔΙΠ, όπως η Έκθεση Πιστοποίησης, και το Εγχειρίδιο Ποιότητας, επίσης στα περιγράμματα των Μαθημάτων, στις προτάσεις πιστοποίησης, κ.ά.

4
Checklist

Κινητικότητα και Αναγνώριση Πρότερης Μάθησης

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- *Αναγνωρίζονται από το Τμήμα σας οι περίοδοι σπουδών που έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλα πανεπιστημιακά ιδρύματα στο πλαίσιο ποικίλων σχημάτων κινητικότητας;*
- *Επωφελούνται οι εισερχόμενοι στο Τμήμα σας φοιτητές στο πλαίσιο της κινητικότητας από μορφές στήριξης, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στο νέο γλωσσικό και πολιτισμικό περιβάλλον;*
- *Συζητιούνται και διαχέονται στο Τμήμα σας παραδείγματα καλών πρακτικών διδασκαλίας και μάθησης με τα οποία έρχεται σε επαφή το προσωπικό του πανεπιστημίου στο πλαίσιο της κινητικότητας;*
- *Αναγνωρίζεται από το Τμήμα σας η προηγούμενη μάθηση (σε περιβάλλοντα μη τυπικής μάθησης), με στόχο την πρόσβαση σε εκπαιδευτικά προγράμματα;*
- *Θεωρείτε ότι η διαδικασία της αναγνώρισης της προηγούμενης μάθησης είναι εύκολη;*
- *Μπορεί η αναγνώριση της προηγούμενης μάθησης να πραγματοποιηθεί χωρίς σημαντικά κόστη ή γραφειοκρατία;*

Κοινωνική Διάσταση

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- Υπάρχουν στο Ίδρυμα θεσμοθετημένα μέτρα για την ενίσχυση των φοιτητών/τριών που προέρχονται από ασθενέστερα οικονομικά στρώματα;
- Υπάρχουν ευέλικτες μαθησιακές διαδικασίες που να επιτρέπουν τον συνδυασμό εργασίας-οικογενειακής ζωής και σπουδών;

Μέθοδοι Διδασκαλίας και Μάθησης

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- Το Τμήμα εφαρμόζει την ετερο-αξιολόγηση (*peerassessment*) και την αλληλοδιδακτική μάθηση (*peerlearning*);
- Το Τμήμα σας παρέχει προγράμματα που χρησιμοποιούν τη μάθηση μέσω δραστηριοτήτων (*activity-based learning*);
- Αξιοποιείται η ομαδική εργασία ως μέρος της μαθησιακής διαδικασίας στο Τμήμα σας;
- Υπάρχουν δραστηριότητες εκτός Τμήματος που αναγνωρίζονται ως βασικό συστατικό της μαθησιακής διαδικασίας;
- Η ανάπτυξη εγκάρσιων δεξιοτήτων των φοιτητών/τριών είναι ένας από τους στόχους της μαθησιακής διαδικασίας στο Τμήμα σας;

Σημείωση: Θα πρέπει να υπάρχουν σχετικές αναφορές στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος/Προγράμματος

7

Checklist

Μέθοδοι Αξιολόγησης Φοιτητών

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- Έχουν οι φοιτητές/τριες πρόσβαση σε κατάλληλες υποδομές έρευνας και μελέτης εντός και εκτός του πανεπιστημιακού *campus*;
- Χρησιμοποιούνται κατά τη μαθησιακή διαδικασία τεχνολογίες των πληροφοριών;
- Συνεργάζονται οι βιβλιοθηκονόμοι με τους διδάσκοντες, προκειμένου να ενισχύσουν τη μαθησιακή εμπειρία των φοιτητών/τριών;
- Συμβάλλει το Τμήμα σας στην προώθηση μιας εθνικής/τοπικής κουλτούρας Φοιτητοκεντρικής Μάθησης;

Μαθησιακό Περιβάλλον

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- Έχει το Ίδρυμά σας οδηγίες για τη διδασκαλία και τη μάθηση;
- Παρέχει το Ίδρυμά σας επιμορφωτικά προγράμματα για το διδακτικό προσωπικό;
- Εάν ναι, τα προγράμματα περιλαμβάνουν επικοινωνιακή συζήτηση σχετικά με την εφαρμογή μεθόδων διδασκαλίας;
- Τα προγράμματα εφαρμόζουν φοιτητοκεντρικές μεθόδους κατά την επιμόρφωση στη χρήση καινοτόμων διδακτικών μεθόδων και σχεδιασμού φοιτητοκεντρικών ΠΣ;

Επαγγελματική Ακαδημαϊκή Ανάπτυξη

Ερωτήματα που πρέπει να τεθούν

- *Οι στόχοι της μαθησιακής διαδικασίας ορίζονται από κοινού μεταξύ διδασκόντων και φοιτητών/τριών;*
- *Χρησιμοποιούνται η ετερο-αξιολόγηση και η αυτο-αξιολόγηση ως μέθοδοι της αξιολόγησης των φοιτητών/τριών;*
- *Χρησιμοποιείται η εκπόνηση μικρών εργασιών (projects) για την αξιολόγηση των φοιτητών/τριών;*
- *Χρησιμοποιούνται προσομοιώσεις στόχων και πραγματικών καταστάσεων κατά την αξιολόγηση των φοιτητών/τριών;*

Σημείωση: Είναι αναρτημένα τα περιγράμματα μαθήματος στην ιστοσελίδα του Τμήματος; Υπάρχει σχετική αναφορά στον Οδηγό Σπουδών του Τμήματος;

Επίλογος - Συμπεράσματα

- Η φοιτητοκεντρική μάθηση βασίζεται σε γενικές γραμμές στον εποικοδομισμό/κονστρουκτιβισμό ως θεωρία της μάθησης.
- Ο εποικοδομισμός βασίζεται στην ιδέα ότι οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να κατασκευάσουν και να ανακατασκευάσουν τη γνώση προκειμένου να μάθουν αποτελεσματικά, με τη μάθηση να είναι πιο αποτελεσματική όταν, στο πλαίσιο μιας δραστηριότητας, ο εκπαιδευόμενος βιώνει την εμπειρία της κατασκευής ενός προϊόντος που έχει νόημα.
- Η φοιτητοκεντρική μάθηση συγγενεύει επίσης με τη μετασχηματιστική μάθηση, η οποία εξετάζει μια διαδικασία ποιοτικής αλλαγής του μαθητή ως μια συνεχής διαδικασία μετασχηματισμού που επικεντρώνεται στην ενίσχυση και ενδυνάμωση του μαθητή, στην ανάπτυξη της κριτικής του ικανότητας.
- Η φοιτητοκεντρική έχει πολλά οφέλη για τους φοιτητές αλλά και για τους εκπαιδευτές, των οποίων ο ρόλος διαμορφώνεται σε αυτό του καθηγητή/διευκολυντή.
- Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης μπορούν να εφαρμόσουν ολιστικά τις αρχές της φοιτητοκεντρικής μάθησης, μέσα από ένα σύνολο στρατηγικών και στόχων.